

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การจัดการป่าชุมชนของชุมชนในชนบท

ผู้เขียน

นางสาวจิราณัฐ กองเงิน

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ดวงสา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการป่าชุมชนระหว่างชุมชนสามห่อมบ้านของหมู่บ้านนาจะลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านการปฏิบัติและบทเรียนในการจัดการป่าชุมชนของแต่ละห่อมบ้าน และวิเคราะห์เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความแตกต่างด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนระหว่างสามห่อมบ้าน ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม รวมถึงการศึกษาเอกสารทางราชการ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แยกแยะเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์และนำเสนอโดยการบรรยาย ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พัฒนาการด้านการปฏิบัติและบทเรียนในการจัดการป่าชุมชนของแต่ละห่อมบ้าน เริ่มจากการจำแนกยุคสมัยของการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในแต่ละยุค ได้แก่ ยุคบ้านป่า ยุคทำไม้ ยุคแบ่งพื้นที่ป่าไม้ และยุคการจัดการป่าชุมชน ในยุคนี้มีเพียงห่อมบ้านเดียวที่มีแนวคิดการอนุรักษ์ป่าไม้ ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการตัดไม้ทำลายป่ากับวิถีชีวิต และได้บทเรียนว่า ป่าไม้เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำที่จำเป็นสำหรับชุมชน ทั้งการเกษตรและน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค รวมถึงเป็นแหล่งอาหารและใช้สร้างบ้านเรือนจึงนำไปสู่การอนุรักษ์และมีการจัดการป่าชุมชนจนดำเนินไปด้วยดี แต่ยังคงมีความขัดแย้งการใช้ประโยชน์จากป่ากับอีกสองชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการป่าชุมชนของชุมชนหนึ่งส่งผลให้ชุมชนอื่นทำตาม ผู้นำทั้งสามห่อมบ้านจึงแก้ปัญหาโดยการแบ่งป่าเป็นสามส่วนตามวิธีของชุมชนเอง ส่งผลให้ลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนได้

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความแตกต่างด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนระหว่าง
สามห่อมบ้าน ได้แก่ เงื่อนไขภายใน คือ ผู้นำและแกนนำที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกับชาวบ้านที่มี
ความเห็นพ้องต้องกันที่จะอนุรักษ์และจัดการตามแนวทางของตน ประเพณีวัฒนธรรม
ที่ถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับป่าที่ทุกคนยอมรับ อาชีพเลี้ยงวัวพันธุ์พื้นเมืองและอาชีพรับจ้าง
ที่ทำให้ชุมชนมีทางออกอื่น ส่วนเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรเครือข่าย
ภายนอกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารซึ่งทำให้ชุมชนสามารถสื่อสารกันได้รวดเร็ว
เมื่อมีปัญหา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Community Forestry Management of Rural Communities

Author Miss. Jiranuch Kong-ngern

Degree Master of Education (Nonformal Education)

Thesis Advisor Assoc. Prof. Dr. Dusit Duangsa

ABSTRACT

The research was aimed to compare the community forestry management between three satellite villages of Jana village. Its main objectives were to study the development of forestry management in practices and learning lessons, and to analyze the conditions affecting the practical differences among the three satellite villages. The researcher collected data by using formal and informal interviews, participant and non-participant observations, focus group discussions and documentary analyses. The collected data were, then, checked, analyzed and descriptively presented. The research results were as follows.

The development of forestry management in practices and learning lessons began from a classification of each of the forestry usage periods. Those were the periods of forestry land and households, logging, forestry land allocation, and community forest management in which there was only one satellite village having the forestry conservation. The village had a lesson from deforestation compared with their way of living that forestry was related to water resource necessary for the community including agriculture, consumption, food and woods for housing. Although, the communities had good forestry management, there were some conflicts derived from the forestry usage in two communities. In order to exchange knowledge of forestry management, affecting another community to follow similar patterns, the three community leaders solved the problems by classifying the forests into three parts based on the community method, resulting in conflict mitigation.

The conditions affecting the practical differences of forestry management of the three satellite villages were the internal and external conditions. The external ones consisted of the core-leaders, who shared visions with the villagers whose opinions were similar in forestry management methods. Other conditions were culture and traditions that functioned to transferred the villagers' acceptable forestry belief and native cow rising as another villagers' alternative way of living. The external conditions consisted of the supports from other external networks and organizations relating to communication among the communities.